

Sygn. akt **III AUa 198/21**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Wiesława Stachowiak

Protokolant: Beata Tonak

po rozpoznaniu w dniu 7 marca 2023 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy **L. C.**

przeciwko **Zakładowi Emerytalno - Rentowemu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.**

o wysokość emerytury funkcjonariuszy służb mundurowych

na skutek apelacji Dyrektora Zakładu Emerytalno – Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 17 grudnia 2020 r. sygn. akt VIII U 1257/20

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie;
2. zasądza od odwołującego L. C. na rzecz pozwanego Dyrektora Zakładu Emerytalno – Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. kwotę 240,00 zł (słownie: dwieście czterdzieści złotych) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia wyroku zobowiązanemu do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

	sędzia Wiesława Stachowiak	

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 czerwca 2017 roku, znak: (...), nr ewid: (...) Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, na podstawie otrzymanej z IPN informacji Nr (...) z dnia 8 marca 2017 r. wskazującej, iż ww. w okresie od 15.11.1965r. do 31.03.1990r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, ponownie ustalił wysokość emerytury **L. C.** od 1 października 2017 roku na kwotę 1.572,44 zł brutto, a po potrąceniu składki na ubezpieczenie zdrowotne i zaliczki na podatek dochodowy na kwotę 1.356,78 zł.

Od powyższej decyzji odwołał się L. C., który wniósł o jej zmianę przez przyznanie świadczenia w dotychczasowej, nieobniżonej wysokości tj. w kwocie 2.320,10 zł brutto oraz o zasądzenie od organu na rzecz odwołującego kosztów powstępowania wg norm przepisanych.

Postanowieniem wydanym dnia 14 czerwca 2019r. Sąd Okręgowy w Warszawie w XIII Wydziale Ubezpieczeń Społecznych, do którego wpłynęło odwołanie L. C. od decyzji Dyrektora ZE-R MSWiA, na podstawie art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. postępowanie w sprawie zawiesił uznając, że rozstrzygnięcie tej sprawy zależy od wyniku postępowania zawisłego przed Trybunałem Konstytucyjnym pod sygn. akt P 4/18.

Wnioskiem zgłoszonym w piśmie z 4 lutego 2020r. odwołujący wniósł o przekazanie sprawy ze względów celowościowych równorzędnemu Sądowi Okręgowemu, właściwemu miejscowo z uwagi na miejsce zamieszkania odwołującego.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy w Warszawie, postanowieniem z 28 maja 2020r., postanowił o podjęciu zawieszzonego postępowania oraz o przekazaniu sprawy do rozpoznania i rozstrzygnięcia Sądowi Okręgowemu w Poznaniu.

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2020r., w sprawie VIII U 1257/20, Sąd Okręgowy w Poznaniu zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził brak podstaw do ponownego ustalenia wysokości emerytury odwołującego przy uwzględnieniu przepisów dotyczących zasad obliczania wysokości świadczenia dla osób pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa i przyznał odwołującemu począwszy od 1 października 2017r. emeryturę w dotychczasowej wysokości (pkt 1) i zasądził od pozwanego na rzecz odwołującego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

Rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego zostało wydane w wyniku następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych.

Odwołujący L. C. urodził się (...) we W.. Obecnie ma 80 lat. W 1959r. ukończył naukę w Technikum Leśnym. Pierwszą pracę podjął jako wಾಗowy w T. (...) w G., która należała do Zakładów (...) w O. W.. Następnie od XI 1959r. do IV 1960r. pracował na stanowisku laboranta suszarni w Tartaku (...) w G., a dalej przez 6 miesięcy 1960r. jako pracownik umysłowy w Banku Spółdzielczym w Ś. W.. W okresie 27.10.1960r. do 16.10.1962r. został powołany do odbycia służby wojskowej, którą zakończył w stopniu st. szeregowego. Od 1 lutego 1963r. odwołujący rozpoczął pracę w Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Ś. W., gdzie do 31 stycznia 1965r. pracował w Wydz. (...) i Leśnictwa jako st. referent. Następnie od 1 lutego 1965r. pracował w (...) Przedsiębiorstwie (...) Oddział w Ś. W.. jako kierownik Sekcji Administracyjno - (...).

W tym czasie odwołujący L. C. był już żonaty, w 1964r. urodził mu się syn, w związku z czym poszukiwał stabilnej i dobrze płatnej pracy. Od znajomego rodziców dowiedział się, że w Komendzie Powiatowej MO w O. jest wolny etat, w związku z czym, w październiku 1965r. złożył podanie do Z-cy Komendanta Wojewódzkiego MO SB w P. o przyjęcie do służby. Od 15 listopada 1965r. przyjęty został do pracy w organach MO – w Referacie Służby Bezpieczeństwa KP MO O. na stanowisko oficera operacyjnego na okres służby przygotowawczej. W tym czasie zapoznawał się z zasadami służby w ww. referacie, a następnie w okresie od 12-29 stycznia 1966r. oraz od ponownie od 5 września 1966r. został skierowany do Centrum Wyszkołenia MSW w L.. W dn. 21 lipca 1967r. ukończył z wynikiem dobrym roczną Oficerską Szkołę w L. w stopniu plutonowego. Wg opinii z tego okresu w nauce osiągał dobre wyniki, w szczególności w przedmiotach dot. prawa i kryminalistyki, z kolei z dyscyplin operacyjnych „nie wykorzystywał swoich możliwości, choć był słuchaczem pilnym i aktywnym. W życiu partyjnym i społecznym aktywności nie przejawiał, żadnych funkcji z wyboru nie pełnił, jednak doraźne zalecenia wykonywał sumiennie”.

Po ukończeniu szkoły, z racji zamieszkania w Ś. W., odwołujący został przeniesiony do pracy w Referacie SB KP MO we W., gdzie pełnił służbę jako oficer w Wydziale III. Wydział ten działał w pionie ochrony gospodarki narodowej. W tym okresie odwołujący, z dniem 15.11.1968r. został mianowany funkcjonariuszem stałym. Wówczas w K. we W. - poza jej szefem - pracowało jeszcze 5 oficerów, którzy zajmowali etaty w poszczególnych wydziałach. Odwołujący trafił do Wydziału III i jego zadaniem był nadzór nad funkcjonowaniem ważniejszych zakładów na terenie powiatu. W tym czasie strategicznym był w szczególności zakład (...) we W., który produkował m.in. na potrzeby MON. W związku z tym w jego obrębie funkcjonował wydział specjalny, który miał być ochraniający i

inwigilowany. Chodziło o to, by różne kwestie techniczne, tajemnice państwowe lub wojskowe „nie wychodziły na zewnątrz”, stąd zatrudnieni tam pracownicy musieli być sprawdzani, nadzorowani, także nawet w powiązaniach rodzinnych, wpływów z zewnątrz, żeby te tajemnice były zachowane. Ponadto we W. działał jeszcze (...), czyli zakład produkujący wyposażenie automatyki dla statków, gdzie też był dział związany z tajemnicą produkcyjną, państwową. Działania podejmowane w ramach służby przez odwołującego, miały zabezpieczać przed sabotażem w tego typu zakładach, bądź przed nieprzewidzianymi zdarzeniami, aby produkcja była zapewniona i chroniona. Czynności operacyjne polegały wówczas głównie na kontaktach z osobami zwerbowanymi lub z tajnymi współpracownikami, od których pozyskiwano informacje istotne dla rozpracowywania spraw prowadzonych w pionie Wydz. III. W 1972r. odwołujący w tym Wydziale pracował samodzielnie. Aby uzyskać awans i w związku z tym wyższą stawkę płacową, L. C. zdecydował się przyjąć propozycję swojego wcześniejszego szefa – komendanta KP MO w O., który był wówczas szefem w K. w O. W.. i zaproponował tam odwołującemu etat kapitana w kontrwywiadzie. W tym okresie, na terenie O. W., funkcjonowała jednostka wojskowa. W niedalekim O. odkryto natomiast złoża gazowe i miejscem tym interesowali się również Amerykanie - przedstawiciel amerykańskiej firmy zamieszkał w A. i również był pod kontrolą Wydziału III KP. Poza tym w O. W.. działały też strategiczne dla transportu i bezpieczeństwa państwa Zakłady (...), które zatrudniały ponad 5 tysięcy osób. Odwołujący więc także na tym terenie wykorzystywał swoje doświadczenia operacyjne i jako oficer kontrwywiadu nadzorował prace tzw. kancelarii tajnych w newralgicznych dla państwa zakładach. Odwołujący w dalszym ciągu mieszkał z rodziną w Ś. W.. i do pracy musiał dojeżdżać. W O. miał otrzymać mieszkanie i się tam przeprowadzić, ale w 1975 r. powstało województwo (...) i w związku z reorganizacją administracji został przeniesiony do pracy w Komendzie Wojewódzkiej MO w K., aby tworzyć tam nowe struktury - m.in. powołać Wydział II, w którym pełnił funkcję starszego inspektora. W związku z tym w tygodniu mieszkał u rodziców w O., a ze swoją rodziną, która wówczas mieszkała we W. widywał się jedynie w dni wolne od pracy. Ponieważ dojazdy nie były przez odwołującego na dłuższą metę akceptowane, a także żeby być bliżej rodziny, zgodził się na przeniesienie do KW w K.. Tam od jesieni 1976r. objął funkcję kierownika Sekcji Wydz. II SB KW MO. Sekcja ta od lutego 1977r. zajmowała się ochroną operacyjną Garnizonu W. Lotniczych w P.. Z tego powodu odwołujący został skierowany do pracy w terenie i praktycznie cały tydzień przebywał w P.. Tam zajmował się m.in. ochroną dyplomatów, przylatujących na lotnisko, w związku z czym współpracował z kontrwywiadem wojskowym. Poza tym jego sekcja musiała z zewnątrz zabezpieczyć lotnisko, czyli zbudować sobie źródła informacji z terenów sąsiadujących z lotniskiem i zorientować się, kto z mieszkających w pobliżu może mieć jakiegokolwiek informacje o lotnisku i sprzęcie, kto ma powiązania z zagranicą, itp. Zwerbowane osoby chętnie współpracowały wówczas ze służbami, bo przecież chodziło o dobro i bezpieczeństwo państwa, i w ten sposób te osoby odbierały swoją pomoc. Tym bardziej, że baza lotnicza w P. dysponowała wówczas najnowocześniejszym sprzętem wojskowym, którym interesował się zachodni wywiad. Odwołujący z podległymi mu funkcjonariuszami musiał więc sprawdzać informacje, które uzyskiwali od współpracowników, a także od kontrwywiadu, czy dyplomatów, choć sam nie posiadał pełnej wiedzy o poziomie zaawansowania sprzętu czy składowanych w bazie materiałów, bo była to tajemnica. W sekcji tej L. C. pracował do końca 1981 r., do stanu wojennego. Były wówczas trudności z paliwem w związku z czym dojazdy do pracy w terenie stały się uciążliwe, w związku z czym złożył on podanie o przeniesienie do P., żeby pracować bliżej rejonu swojego zamieszkania we W.. Po ogłoszeniu stanu wojennego odwołujący został skoszarowany w P., jednakże nie przebywał tam długo, gdyż w 1981r., w Komendzie Wojewódzkiej MO SB w P., powstał wówczas dodatkowy Wydział VI, który zajmował się ochroną rolnictwa i działu gospodarki związanego z przemysłem przetwórczym/spożywczym, w związku z czym w terenie potrzebni byli pracownicy. Raport o przeniesienie odwołującego z K. do P., do nowo tworzonego Wydziału VI na pracownika obsługującego teren rejonu W., został pozytywnie zaopiniowany. W ten sposób na początku 1982r. odwołujący został skierowany do pracy na stanowisko st. inspektora Grupy Operacyjnej, a następnie od IV 1982 do II 1983 na kierownika tej Grupy, działającej w KM MO we W.. Wiosną 1983 r. w powiatach organizowano referaty służby, żeby wzmocnić teren i w związku z tym, że odwołujący był najstarszym pracownikiem, zaproponowano mu stanowisko zastępcy Komendanta Miejskiego ds. (...) we W., na którym pracował aż do emerytury. Na emeryturę L. C. przeszedł w marcu 1990 r., gdyż osiągnął wówczas 30 lat wysługi i miał propozycję pracy cywilnej. Z tego powodu odwołujący nie przechodził procedury weryfikacji przez Wojewódzką Komisję Kwalifikacyjną w zakresie możliwości dalszego zatrudnienia w (...), Policji i innych jednostkach podległych MSW.

Decyzją z 20 kwietnia 1990 roku Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w P. zostało ustalone odwołującemu prawo do emerytury milicyjnej od 1 kwietnia 1990 roku. Emerytura z tytułu wysługi lat wg zestawienia wyniosła 1.262.870 starych zł.

Jednocześnie, począwszy od 01.04.1992r., odwołujący podjął zatrudnienie w Banku (...) S.A., a następnie w (...) Banku (...) S.A. Oddział we W. na stanowisku Dyrektora Oddziału i pracował tam do 05.04.1994r., tj. do momentu postawienia ww. banku w stan likwidacji. Od 07.04.1994r. do 31.03.1998r. pracował dalej w (...) Banku S.A. G. Filia we W. jako Dyrektor Oddziału, a potem kierownik Filii.

W lutym 2009r. świadczenie odwołującego zostało kolejny raz zwaloryzowane, w związku z czym, od 01.03.2009r. wraz z przysługującymi dodatkami wynosiło ono 2.868,30 zł.

Decyzją z 26 października 2009 roku Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego MSW ponownie ustalił wysokość emerytury policyjnej odwołującego na podstawie art. 15b w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z 18.02.1994r. o z.e.f. w oparciu o informację nr (...) wskazującą na podstawie akt osobowych, iż L. C. od 15.11.1965r. do 31.03.1990r. (tj. 24 lata 4 m-ce i 16 dni) pełnił służbę w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z 16.10.2006r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990. W związku z tym emerytura odwołującego została obniżona do kwoty 1.480,81 zł brutto.

Od powyższej decyzji L. C. złożył odwołanie, które Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił wyrokiem z 14 marca 2011r., natomiast apelację wniesioną przez odwołującego od ww. wyroku oddalił Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 21 lutego 2012r. Sądy obu instancji wskazywały, iż z niekwestionowanej przez odwołującego dokumentacji o przebiegu jego służby wynika, że jednostki i komórki w ramach, których pełnił on służbę, były organami bezpieczeństwa państwa o jakich mowa w art. 2 ustawy lustracyjnej z 18.10.2006r., to zaś prowadzi do konieczności zastosowania wobec jego świadczenia przeliczenia w oparciu o przepis art. 15b ustawy z 18.02.1994r. o z.e.f. Policji (...). W uzasadnieniach Sądy powołały się też na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lutego 2010r. wydany w sprawie 6/09 (OTK-A 2010/2/15) oraz na uchwałę Sądu Najwyższego z 3 marca 2011r. II UZP 2/11.

Decyzją z dnia 27 lutego 2017 roku emerytura odwołującego została zwaloryzowana do kwoty 2.320,10 zł miesięcznie (świadczenie do wypłaty wyniosło 2.129,88 zł + dodatek pielęgnacyjny 209,59 zł).

Po zakończeniu służby w odniesieniu do odwołującego nie toczyło się żadne postępowanie o zadośćuczynienie za krzywdę związaną z wykonywaniem przez niego służby w SB.

Organ rentowy ponownie uzyskał informację Instytutu Pamięi Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o przebiegu służby Nr (...) z 8 marca 2017 r., w której wskazano na podstawie posiadanych akt osobowych, że odwołujący w okresie od 15 listopada 1965 roku do 31 marca 1990 roku (24 lata, 4 miesiące i 16 dni) pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 roku, poz. 708 ze zmianami).

Na podstawie powyższej informacji pozwany zaskarżoną decyzją z 20 czerwca 2017r. ponownie ustalił wysokość emerytury odwołującego od 1 października 2017 roku na kwotę 1.572,44 zł brutto miesięcznie (do wypłaty 1 356,78 zł + dodatek pielęgnacyjny).

W oparciu o wyżej ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy wskazał, że odwołanie L. C. zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie Sąd Okręgowy stwierdził, że brak było podstaw do zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 3¹ kpc, gdyż w postępowaniu z odwołania L. C. nie występują przesłanki do wystąpienia przez sąd z pytaniem do

Trybunału Konstytucyjnego, a rozstrzygnięcie kwestii zawisłej przed Trybunałem Konstytucyjnym wskutek wszczęcia odpowiedniej procedury przez inny podmiot, nie jest niezbędne do prawidłowego orzekania w niniejszej sprawie.

W konsekwencji sąd nie zdecydował o ponownym zawieszeniu postępowania uznając, że rozstrzygnięcie sprawy odwoływającego nie zależy od wyniku postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie P 4/18. Z istoty rzeczy przepis art. 177 § 1 pkt 3¹ kpc nie powinien być interpretowany rozszerzająco. Dopuszczenie do liberalnego zawieszenia postępowania na jego podstawie sprzeciwiałoby się respektowaniu prawa do rozpoznania sprawy bez zwłoki (vide postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 20 lutego 2017 roku, III AUz 74/17). Uwzględnić bowiem należy, że sprawa ma kluczowe znaczenie dla bytu i funkcjonowania odwoływającego, dotyczy jego żywotnych interesów majątkowych, a wszelka zwłoka powinna być skutkiem jedynie niezbędnych, nieuniknionych działań.

Istota sporu w sprawie sprowadza się do rozstrzygnięcia, czy organ rentowy miał podstawy do ponownego ustalenia wysokości emerytury policyjnej odwoływającego. Organ emerytalny ustalił wysokość świadczenia odwoływającego na podstawie ponownie uzyskanej z Instytutu Pamięi Narodowej informacji o przebiegu służby na rzecz totalitarnego państwa. Ostatecznie wskazano, że odwołujący w okresie od 15 listopada 1965 roku do 31 marca 1990 roku pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.

Ustawa z 16 grudnia 2016 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin przewiduje obniżenie emerytur i rent inwalidzkich wszystkim funkcjonariuszom, którzy pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. i którzy w okresie od 22 lipca 1944 roku do 31 lipca 1990 roku pełnili służbę w wymienionych w ustawie instytucjach i formacjach (tzw. służba na rzecz państwa totalitarnego). Obniżeniu podlegają także renty rodzinne, pobierane po funkcjonariuszach, którzy taką służbę pełnili.

Zastosowane wobec wnioskodawcy przepisy wprowadzono na mocy art. 1 ustawy nowelizującej z 16 grudnia 2016 r., i jest to już druga regulacja powodująca obniżenie emerytur a teraz także rent inwalidzkich osobom, które pełniły „służbę w organach bezpieczeństwa PRL”, które to pojęcie obecnie zastąpiono obecnie pojęciem „służby na rzecz państwa totalitarnego”. Zgodnie z art. 15c, w przypadku osoby, która pełniła „służbę na rzecz totalitarnego państwa” i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi: 0 % podstawy wymiaru - za każdy rok tej służby, a przy tym, emerytura nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3 ustawy nowelizowanej, jeżeli okoliczności uzasadniające podwyższenie wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Jednocześnie ustawodawca wprowadził ograniczenie, zgodnie z którym wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 15c ust.1i 2 nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Analogiczne rozwiązania przyjmuje art. 22a w odniesieniu do ustalania wysokości policyjnych rent inwalidzkich.

W poprzedzających ustawę nowelizującą z 16 grudnia 2016 r. rozwiązaniach, przyjętych w ustawie z 23 stycznia 2009 r. (Dz.U. 2009/24/118), obniżono po raz pierwszy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa do 1990 r. z 2,6 % do 0,7 %.

Sąd Okręgowy podzielił prezentowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego poglądy, iż sądy powszechne rozpoznając indywidualną sprawę, a przy tym podlegając tylko Konstytucji i ustawom - art. 178 ust. 1 Konstytucji RP, mają możliwość odmowy zastosowania ustawy sprzecznej z Konstytucją w konkretnej sprawie.

Zgodnie z art. 13b ust. 1 ustawy za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę od 22 lipca 1944 roku do 31 lipca 1990 roku w wymienionych w przepisie cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach. W ust. 1 pkt 5 wymieniono służby i jednostki organizacyjne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i ich poprzedniczki oraz ich odpowiedniki terenowe, przy czym pod lit. b/ wymienione zostały służby i jednostki wypełniające zadania wywiadowcze i kontrwywiadowcze:

- Departament I,
- Departament II,
- Biuro Paszportów, od dnia 1 kwietnia 1964 r.,
- Biuro „A”,
- Biuro Szyfrów,
- Biuro (...),
- wydziały paszportów, od dnia 15 lipca 1964 r.,
- Z. O. P.,
- Inspektorat I,
- samodzielne grupy specjalne.

Na przełomie 1956 i 1957r. wojewódzkie jednostki (...), po przebudowaniu włączono w skład (...), podobnych zmian dokonano także na szczeblu powiatowym. Od tej pory lokalni szefowie SB nominalnie podlegali komendantom MO, choć pod względem merytorycznym działalność kontrolowanych przez nich komórek nadzorowana była przez organy w centrali ministerstwa. Zasadniczo w strukturze KW MO sprawami służb bezpieczeństwa zajmował się Zastępca Komendanta Wojewódzkiego MO ds. Służby Bezpieczeństwa, który miał do dyspozycji funkcjonariuszy działających (w zależności od wielkości terenu/województwa) w ramach:

- Wydziału II (kontrwywiad),
- Wydziału III (zwalczanie opozycji),
- Wydziału IV (zwalczanie K.),
- Wydziału (...) (obserwacja zewnętrzna),
- Wydziału C (ewidencja i archiwum),
- Wydziału (...) (technika operacyjna),
- Wydziału W(perlustracja korespondencji),
- Wydziału Śledczego i Wydziału Paszportów.

Sąd Okręgowy stwierdził, że poza sporem pozostawało, że odwołujący przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, nie podjął współpracy i nie wspierał czynnie osoby lub organizacji działających na rzecz niepodległości Państwa Polskiego. Odwołujący nie wystąpił też z wnioskiem do właściwego ministra spraw wewnętrznych o wydanie decyzji w trybie art. 8a powołanej wyżej ustawy.

Odnosząc się do stanowiska pozwanego, dotyczącego związania informacją o przebiegu służby odwołującego uzyskaną z Instytutu Pamięci Narodowej, Sąd Okręgowy wskazał, że sąd ubezpieczeń społecznych, jak stwierdził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 12 grudnia 2011 roku, II UZP 10/11, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). Związanie to obejmuje jedynie organ emerytalny, który przy wydawaniu decyzji musi kierować się danymi zawartymi w informacji o przebiegu służby. Ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięci Narodowej nie mogą natomiast wiązać sądu, do którego wyłącznej kompetencji (kognicji) należy ustalenie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w przedmiocie prawa do emerytury policyjnej i jej wysokości oraz odpowiednia kwalifikacja prawna (subsumcja) ustalonych faktów.

Sąd Okręgowy wskazał następnie, że Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 16 września 2020 roku podjął następującą uchwałę: „Kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” określone w art. 13b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, (...) Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, (...) Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 2020 r., poz. 723) powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka”.

Sąd Okręgowy w pełni podzielił stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 16 września 2020 roku. Nadto jest zdania, iż państwo jest uprawnione do rozliczeń z byłym reżimem, który w warunkach demokratycznych został skutecznie zdyskredytowany. Zatem środki demontażu po byłych totalitarnych systemach dadzą się pogodzić z ideą demokratycznego państwa prawa, bowiem zasada ochrony praw nabytych nie rozciąga się na prawa ustanowione niesprawiedliwie.

W przypadku wnioskodawcy zakwalifikowano jego służbę jako służbę na rzecz totalitarnego państwa tylko dlatego, że jego stanowisko było usytuowane we wskazanych w ustawie instytucjach i formacjach (tj. pełnił służbę w jednostkach wypełniających zadania wywiadowcze i kontrwywiadowcze tj. w strukturze Departamentu II – Wydziały II w kolejnych KW MO).

Odnosząc przedstawione ratio legis wprowadzenia nowych rozwiązań do sytuacji wnioskodawcy należy przypomnieć, że przeszedł on już procedurę obniżenia świadczenia emerytalnego z uwagi na wykonywanie służby w organach bezpieczeństwa państwa, a to w 2010r. Obecnie ten sam okres służby tyle, że zakwalifikowany jako służba na rzecz państwa totalitarnego, stał się ponownie podstawą do obniżenia mu już raz obniżonego świadczenia emerytalnego. Zatem zasadnym jest stwierdzenie, że wnioskodawca poniósł już raz konsekwencje służby w organach bezpieczeństwa państwa/państwa totalitarnego i okoliczność ta nie powinna być pomijana przy ocenie jego sprawy. Zauważyć wypada, że ustawą zmieniającą wprowadza zasadę jednakowej odpowiedzialności wszystkich funkcjonariuszy, co pozostaje w rażącej sprzeczności z podstawami funkcjonowania demokratycznego państwa prawa. Negatywna ocena skutków działalności służby bezpieczeństwa nie powinna wpływać na stwierdzenie słuszności lub niesłuszności praw nabytych przez poszczególnych funkcjonariuszy indywidualnie.

Nie bez znaczenia dla oceny niniejszej sprawy jest wspomniany już fakt, iż przez wprowadzenie nowych zasad obliczania świadczeń emerytalno – rentowych doszło do potraktowania ubezpieczonych zbiorowo, bez uwzględnienia indywidualnych sytuacji poszczególnych funkcjonariuszy.

W ocenie Sądu Okręgowego wydanie decyzji obniżającej wnioskodawcy świadczenie emerytalne bez uwzględnienia indywidualnego charakteru jego pracy, a przede wszystkim po uprzednim obniżeniu już raz wysokości emerytury za pracę na rzecz organów bezpieczeństwa państwa oraz po niemal 27 latach od czasu przemian ustrojowych w Polsce, stanowiło nie realizację zasad sprawiedliwości społecznej, ale w istocie sankcję indywidualnie adresowaną, bez uprzedniego ustalenia zdarzenia z udziałem wnioskodawcy, które taką sankcję by uzasadniało.

Zdaniem Sądu I instancji ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie można wywieść jednoznacznego wniosku, że odwołujący wykonywał służbę na rzecz totalitarnego państwa, albowiem nie wykazano, aby odwołujący w wykonywanych czynnościach stosował przemoc psychiczną, bądź fizyczną, czy jakiegokolwiek niegodziwe, niedozwolone i niemoralne praktyki w pełnionej służbie, a tym samym, aby jego działania i czyny naruszały podstawowe prawa i wolności człowieka i wypełniały znamiona czynów niedozwolonych. Wręcz przeciwnie – sposób realizowania przez odwołującego służby w Sekcji Wydziału II, a więc sekcji zajmującej się ochroną kontrwywiadowczą wybranych osób i obiektów, będących w szczególnym zainteresowaniu służb specjalnych obcych państw, jak również newralgicznych dla funkcjonowania ówczesnego państwa zakładów przemysłowych czy obiektów wojskowych, a także na zwalczaniu wrogiej działalności skierowanej przeciwko interesom politycznym, gospodarczym i obronnym ówczesnego. Choć więc aktywność odwołującego nie pozostawała w bezpośredniej opozycji do zadań i funkcji państwa totalitarnego, to jednak ograniczała się wyłącznie do zwykłych, standardowych działań podejmowanych w służbie publicznej, tj. służbie na rzecz państwa jako takiego, a tym samym nie ma konotacji pejoratywnych.

W konsekwencji na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził brak podstaw do ponownego ustalenia wysokości emerytury odwołującego przy uwzględnieniu przepisów dotyczących zasad obliczania wysokości świadczenia dla osób pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa i przyznał odwołującemu emeryturę w dotychczasowej wysokości.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 ust. 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800).

Apelację od powyższego wyroku złożył pozwany, w całości, zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania, art. 233 § 1 k.p.c., które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, polegające na dowolnej, a nie swobodnej ocenie charakteru służby odwołującego, podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że ubezpieczony pełnił służbę jako oficer operacyjny w Referacie ds. (...) w (...) w O., wywiadowca i oficer w Wydziale (...) w P., inspektor operacyjny w Referacie ds. Służby Bezpieczeństwa w (...) we W., starszy inspektor i kierownik sekcji Wydziału II (...) w K., starszy inspektor, kierownik grupy Wydziału IV (...) w P., Zastępca Komendanta ds. SB w (...) we W., które to jednostki są wymienione w art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. b tiret 2, pkt 5c tiret 5 i pkt 5d tiret 1 ustawy zaopatrzeniowej,
2. naruszenie przepisów postępowania, art. 252 k.p.c., które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, polegające na zakwestionowaniu przez Sąd I instancji oświadczenia IPN, pomimo braku udowodnienia przez ubezpieczonego okoliczności przeciwnych,
3. naruszenie przepisów postępowania, art. 232 k.p.c., które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, polegające na uznaniu, że organ rentowy nie przedłożył dowodów potwierdzających, by w spornym okresie od dnia 15 listopada 1965 r. do 31 marca 1990 r. r. ubezpieczony pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, podczas gdy powyższe w sposób jednoznaczny wynikało to z dokumentacji złożonej przez IPN;
4. błąd w ustaleniach stanu faktycznego przez Sąd I instancji przejawiający się w bezpodstawnym uznaniu, że skoro ubezpieczony nie zajmował się działalnością polityczną oraz nie podejmował działań które szkodziły opozycji to oznacza, że nie pełnił służby zdefiniowanej w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, gdy takich przesłanek ww. przepis nie wymaga dla kwalifikacji służby na rzecz państwa totalitarnego;
5. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez niezastosowanie w szczególności art. 13a ust. 5, art. 13b, art. 15c ust. 1 - 5 i art. 22a ustawy zaopatrzeniowej oraz § 14 ust. 1 pkt 1) rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 października 2004r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin w brzmieniu obowiązujący na dzień

wydania zaskarżonej decyzji, co skutkowało brakiem uznania, że odwołujący wykonywał służbę na rzecz państwa totalitarnego;

6. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez niezastosowanie art. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, (...) Biura (...) korupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t. j. Dz.U. z 2016 r. poz. 2270, co skutkowało brakiem akceptacji przez Sąd dokonania przez organ emerytalny wszczęcia z urzędu postępowania w przedmiocie ponownego ustalenia wysokości świadczenia;

7. naruszenie przepisów prawa materialnego, art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. b, c, d ustawy zaopatrzeniowej poprzez jego niezastosowanie pomimo tego, że służba, którą pełnił odwołujący została wyszczególniona w treści ww. przepisu i jest uznawana - zgodnie z ustawą zaopatrzeniową - za służbę na rzecz państwa totalitarnego;

8. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez nieprawidłową interpretację art. 13b ustawy zaopatrzeniowej i przyjęcie, że jedyną legalną definicję „służby na rzecz państwa totalitarnego” zawiera preambuła ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (tzw. ustawy lustracyjnej), a nie art. 13b ustawy zaopatrzeniowej zgodnie w wolą ustawodawcy wyrażaną w uzasadnieniu do projektu ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t. j. Dz.U. z 2016 r. poz. 2270);

9. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez nieprawidłową interpretację art. 13b ust. 1 pkt 5a ustawy zaopatrzeniowej i przyjęcie, że zasadnicze znaczenie dla ustalenia służby na rzecz państwa totalitarnego ma fakt nie wykonywania czynności polegających na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności i bezpieczeństwa, w sytuacji gdy jednostka w której pełnił służbę została jednoznacznie wymieniona w tym przepisie.

Z uwagi na powyższe apelujący wnosił o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego MSWiA z dnia 20 czerwca 2017 r. w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za I instancję;

ewentualnie:

- o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi decyzję w zakresie zasądzenia na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję.

W odpowiedzi na apelację odwołujący wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna i skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania.

Istota sporu sprowadzała się do oceny zasadności zastosowania wobec ubezpieczonego przepisu art. 15 c ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, znowelizowanego w 2016 r. i w konsekwencji obniżenia wysokości przyznanego mu świadczenia emerytalnego.

W świetle przepisu art. 15 c ust. 1 ustawy w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi:

- 0% podstawy wymiaru - za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b;

- 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, la oraz 2-4.

Ponadto, jak wynika z treści ust. 3, wysokość emerytury ustalonej zgodnie z ust. 1 i 2 nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Istotą sporu było zatem ustalenie, czy odwołujący w okresie od 15.11.1965r. do 31.03.1990r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Pozwany zarzucał, że błędnie Sąd Okręgowy ustalił, że odwołujący nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa, skoro ubezpieczony pełnił służbę jako oficer operacyjny w Referacie ds. (...) w (...) w O., wywiadowca i oficer w Wydziale (...) w P., inspektor operacyjny w Referacie ds. Służby Bezpieczeństwa w (...) we W., starszy inspektor i kierownik sekcji Wydziału II (...) w K., starszy inspektor, kierownik grupy Wydziału IV (...) w P., Zastępca Komendanta ds. SB w (...) we W., które to jednostki są wymienione w art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. b tiret 2, pkt 5c tiret 5 i pkt 5d tiret 1 ustawy zaopatrzeniowej.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego trafny jest zarzut pozwanego, że Sąd Okręgowy błędnie ustalił, iż odwołujący w sporym okresie nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa, w sytuacji, gdy z prawidłowo ocenionego materiału dowodowego, zgodnie z regułami wynikającymi z art. 233 § 1 k.p.c., wynika przeciwny wniosek, a mianowicie, że odwołujący pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa określoną w art. 13 b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r.

W tym miejscu wskazać należy, iż w uchwale z dnia 16 września 2020 r. III UZP 1/20 Sad Najwyższy stwierdził, że kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” określone w art. 13 b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka.

W ocenie Sądu Apelacyjnego co prawda sam fakt, że z informacji IPN wynika, że odwołujący w okresie od 15.11.1965r. do 31.03.1990r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z 18 lutego 1994 roku, nie świadczy o tym, że automatycznie spełnione zostały warunki do ponownego przeliczenia mu świadczenia. Sąd ubezpieczeń społecznych rozpoznający odwołanie w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest bowiem związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięi Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). Należy jednak uwzględnić, że zgromadzone w sprawie dowody wskazują, że odwołujący w istocie wskazują, że odwołujący pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w powołanym przepisie.

Na powyższe stanowisko powołał się również Sąd Najwyższy w postanowieniu z 14.09.2021 r. sygn. akt USK 259/21 (w zakresie rozpoznania skargi kasacyjnej), wskazując, że sądu powszechnego nie wiąże informacja o przebiegu służby wydana przez IPN i w razie stosownego zarzutu przeciwko podstawie tej informacji, sąd będzie zobowiązany do rekonstrukcji jej przebiegu w konkretnym wypadku.

Sąd Najwyższy uznaje zatem, że informacja IPN stanowi dowód, który nie jest jednak dowodem wyłącznym albo dowodem niepodważalnym, którym sąd byłby związany, bez możliwości jego oceny w ramach przysługującego sądowi prawa do swobodnej i wszechstronnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). Inne rozumienie stanowiska Sądu Najwyższego dawałoby IPN przymioty organu rozstrzygającego arbitralnie kwestie wysokości świadczeń emerytalno-

rentowych, bez potrzeby odwoływania się do sądu, a z sądu organ firmujący jedynie ustalenia zawarte w informacji IPN.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego - mając na uwadze wykładnię celowościową ustawy uznać należy, że istotne znaczenie dla interpretacji definicji „służby na rzecz totalitarnego państwa” ma rodzaj i zakres czynności wykonywanych w trakcie służby.

Ustawa z 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (...) nie zawiera definicji „służby na rzecz totalitarnego państwa”. Celem odkodowania znaczenia tego sformułowania, odnieść się wypada do definicji zawartej w ustawie z 18.10.2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz o treści tych dokumentów (Dz.U. 2006 Nr 218, poz. 1592). Zgodnie z preambułą ww. ustawy służbą tego rodzaju jest „praca albo służba w organach bezpieczeństwa państwa komunistycznego lub pomoc udzielana tym organom przez osobowe źródło informacji, polegające na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli, była trwale związana z łamaniem praw człowieka i obywatela na rzecz komunistycznego ustroju totalitarnego”.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, do zastosowania rygorów z art. 15c ustawy nie wystarczy zatem samo formalne pełnienie służby w jednostkach wymienionych w art. 13b ustawy w okresie od 22.07.1944r. do 31.07.1990r., ale pełnienie służby polegające na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli, łamaniu praw człowieka i obywatela.

Poza tym należy mieć na względzie, że wykonywanie „służby na rzecz państwa totalitarnego” było zindywidualizowane, mogło różnić się osobistym zaangażowaniem danej osoby i determinacją na realizowanie określonych zadań i funkcji. Działalność funkcjonariusza mogła być w różnym stopniu ukierunkowana na potrzeby, korzyści totalitarnego państwa. W związku z tym nie każde nawiązanie stosunku prawnego w ramach jednostek organizacyjnych, wskazanych w ustawie, musiało wiązać się ze służbą na rzecz totalitarnego państwa. Służba (praca) takiej osoby powinna być oceniana na podstawie indywidualnych czynów, w oparciu o wszystkie okoliczności pełnionej służby. Nie można stosować mechanizmu odpowiedzialności zbiorowej, gdyż stosowanie takiego mechanizmu przybliżyłoby ten mechanizm do mechanizmów stosowanych w czasach państwa totalitarnego.

Prezentowany przez Sąd Apelacyjny pogląd jest zatem w pełni zgodny z przywołaną uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 16.09.2020 r. sygn. akt III UZP 1/20 dotyczącą kwestii obniżania emerytur policyjnych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego rację ma pozwany, że Sąd I instancji błędnie przyjął, że odwołujący w spornym okresie od 15.11.1965r. do 31.03.1990r. nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa. W konsekwencji Sąd ten błędnie stwierdził, że odwołujący nie spełnia przesłanek wymaganych do obniżenia emerytury na zasadach wskazanych w ww. ustawie.

Sąd Apelacyjny wskazuje, że z analizy dowodów zgromadzonych w niniejszej sprawie, w tym akt odwołującego nadesłanych z IPN, dokumentów znajdujących się w aktach sądowych i rentowych oraz zeznań wnioskodawcy, wynika, że odwołujący faktycznie pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa.

W okresie od 15.11.1965r. odwołujący przyjęty został do pracy w organach MO – w Referacie Służby Bezpieczeństwa KP MO O. na stanowisko oficera operacyjnego na okres służby przygotowawczej, zaś w dniu 21.07.1967r. ukończył z wynikiem dobrym roczną Oficerską Szkołę w L. w stopniu plutonowego. Po ukończeniu szkoły odwołujący został przeniesiony do pracy w Referacie SB KP MO we W., gdzie pełnił służbę jako oficer w Wydziale III SB. Odwołujący z dniem 15.11.1968r. został mianowany funkcjonariuszem stałym. Zadaniem odwołującego był nadzór nad funkcjonowaniem ważniejszych zakładów na terenie powiatu. W tym czasie strategicznym był w szczególności zakład (...) we W., zaś w związku z tym w jego obrębie funkcjonował wydział specjalny, który miał być ochroniany i inwigilowany. Czynności operacyjne polegały wówczas głównie na kontaktach z osobami zwerbowanymi lub z tajnymi

współpracownikami, od których pozyskiwano informacje istotne dla rozpracowywania spraw prowadzonych w pionie Wydz. III. Odwołujący na tym terenie wykorzystywał swoje doświadczenia operacyjne i jako oficer kontrwywiadu nadzorował prace tzw. kancelarii tajnych w newralgicznych dla państwa zakładach. Od 1.06.1975r. odwołujący został przeniesiony do KW MO w K., gdzie pełnił funkcję starszego inspektora w Wydziale II SB (kontrwywiad), a od 16.10.1975r. objął funkcję kierownika Sekcji Wydz. II SB. Odwołujący współpracował z kontrwywiadem wojskowym. Poza tym uzyskiwał informacje od tajnych współpracowników, a także od kontrwywiadu, czy dyplomatów, choć sam nie posiadał pełnej wiedzy o poziomie zaawansowania sprzętu czy składowanych w bazie materiałów. W sekcji tej L. C. pracował do 15.06.1981 r., zaś od 16.06.1981r. odwołujący został skierowany do pracy na stanowisko st. inspektora Grupy Operacyjnej SB, a następnie od 1.04.1982 do 28.02.1983 na kierownika Grupy Operacyjnej SB, działającej w KM MO we W.. W dniu 1 marca 1983 r. odwołujący objął stanowisko zastępcy Komendanta Miejskiego ds. (...) we W. na którym pracował aż do 31 marca 1990r. tj. do emerytury.

Istotne jest, że w aktach osobowych wnioskodawcy nadesłanych z IPN w opiniach służbowych podkreślano jego zaangażowanie w prowadzeniu spraw operacyjnych, a także fakt, że w pracy wykazywał się dużą inicjatywą. W opinii służbowej z dnia 28.12.1972r. wskazano, że dobrze organizuje pracę z tajnymi współpracownikami, z którymi systematycznie przeprowadza spotkania uzyskując informacje, które są wykorzystywane do rozpracowywania poszczególnych środowisk. Posiada zorganizowany dopływ informacji do kontaktów, który prawidłowo wykorzystuje w określonych sytuacjach politycznych. Z kolei w opinii służbowej z dnia 5 marca 1981r. stwierdzono, że odwołujący ma duże doświadczenie w pracy z osobowymi źródłami informacji i prowadzeniu spraw operacyjnych. W opinii służbowej z dnia 17 grudnia 1981r. wskazano, że zadania służbowe realizuje samodzielnie, wykazując inicjatywę. Pozyskuje i pracuje z osobowymi źródłami informacji. W opinii służbowej z dnia 14 marca 1985r. wskazano, że posiada duży zakres teoretycznej i praktycznej wiedzy operacyjnej dotyczących zagadnień tajnych pionów SB i MO. Z kolei w protokole z dnia 21.05.1990r. i protokole z dnia 26.06.1996r. wskazano, że brał udział w przeszukaniach, zatrzymaniach, blokadach, przesłuchaniach itp. Jako kierownik sekcji był odpowiedzialny za służbę podległego zespołu funkcjonariuszy. Sytuacje powstałe w służbie mogły powodować stresy oraz podwyższone stany napięć nerwowych. Ponadto odwołujący był wykorzystywany do działań zabezpieczających w ramach akcji (...) oraz w okresach niepokojów społecznych.

Powyższe wskazuje, że odwołujący faktycznie w spornym okresie pełnił służbę w jednostkach wymienionych w art. 13b ust. 1 pkt 5b ustawy z 18 lutego 1994r. – wypełniając zadania operacyjne w Wydziale III SB (zwalczanie opozycji) i Wydziale II SB (kontrwywiad) oraz Wydziale IV.

Biorąc powyższe rozważania pod uwagę oraz uwzględniając stan faktyczny ustalony w przedmiotowej sprawie, zasadna jest konkluzja, że odwołujący w okresie od 15.11.1965r. do 31.03.1990r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z 18 lutego 1994r. W konsekwencji trafna była zaskarżona decyzja, na mocy której zastosowano wobec ubezpieczonego normę z art. 15 c ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny uznając apelację za uzasadnioną, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz na podstawie § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, zasądając od odwołującego na rzecz pozwanego kwotę 240 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sędzia Wiesława Stachowiak